



Miten sote-uudistus muuttaa lasten ja nuorten palveluita?

Hyvinvointiareena 2017 - Terveenä opintieellä
14.9.2017

Neuvotteleva virkamies Marjaana Pelkonen,
STM

Sisällys

- Sote-uudistuksen tilanne
- Keskeiset muutokset lasten ja nuorten palveluihin
- Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen yhteinen tehtävä
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma palvelujen uudistajana
- Miltä tulevaisuus näyttää?

Sote-uudistuksen tilanne

- Uudistuksen aikataulu siirtyy, mutta valmistelu jatkuu
- Uusi lainsäädäntö voimaan 1/2020
 - Keskeiset lakiluonnokset: sote-järjestämislaki ja maakuntalaki
 - Ei muutospaineita
 - Valinnanvapauslakiin tulossa suurimmat muutokset
- Sote- ja maakuntauudistuksen toimeenpano jatkuu
 - maakunnissa ja kansallisesti

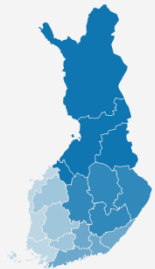
Uusi hallituksen esitys valinnanvapaudesta

- Uusi valinnanvapausmalli valmistellaan syksyllä 2017 ja viimeistellään talvella 2018. Eduskunnalle keväällä 2018.
- Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella tehtävät keskeiset muutokset uuteen valinnanvapaus-esitykseen:
 - yhtiöittämisvelvollisuus poistetaan, maakunnan ei tarvitse yhtiöittää omaa palveluntuotantoaan
 - valinnanvapausjärjestelmän voimaantuloa myöhäistetään, vaiheittainen voimaantulo vuodesta 2020 alkaen
 - tarkennetaan ja tarvittaessa poistetaan julkisen hallintotehtävän antaminen muulle toimijalle kuin viranomaiselle
 - palveluntuottajien tehtävärajaus katsottava tarkasti erityisesti sosiaalihuollon palveluissa
 - tarkennetaan pilotointia koskevia säännöksiä

SOTE-UUDISTUKSEN KULMAKIVET

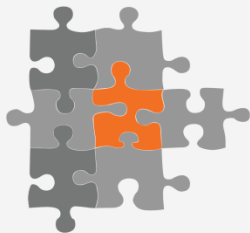
STM 05/05/2017

1 VASTUU MAA- KUNNALLA



Kotimaakuntasi vastaa jatkossa siitä, että saat tarvitsemasi sosiaali- ja terveys palvelut.

2 PALVELUT SOVITETAAN YHTEEN



Palvelut sovitetään tarpeidesi mukaisiksi kokonaisuuksiksi.

Saat hoitoa ja palvelua oikeaan aikaan.

3 VALINNAN- VAPAAUS LISÄÄNTYY



Saat valita itse, mistä hankit palvelusi.

Vaikutusmahdollisuutesi lisääntyvät. Voit valita julkisesti tai yksityisesti omistetun palvelun.

4 SÄHKÖISIÄ PALVELUJA – TIETO KULKEE



Saat verkosta kattavasti tietoa sekä erilaisia palveluja (esim. etälääkäri).

Tietosi siirtyvät sujuvasti eri palveluntuottajien välillä.

5 KUSTANNUS- TEN KASVUA HILLITÄÄN



Kun verovarot käytetään tehokkaammin, kustannusten kasvua voidaan hillitellä.

Valtakunnallinen lupa- ja
valvontaviranomainen



VALTIO

18

MAAKUNTAA

- Järjestämisvastuu
- Rahoitusvastuu
- Päättää palvelutasosta ja yhteistyösopimuksesta

5

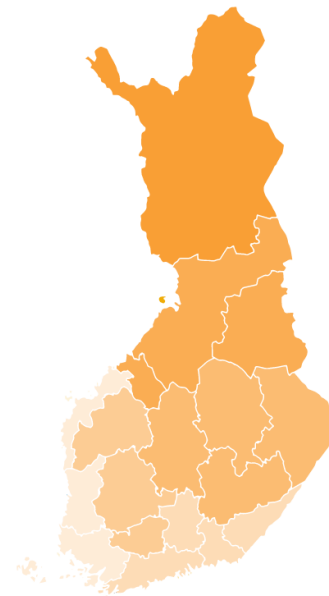
SOTE-YHTEISTYÖ -ALUEET



KUNNAT

Palvelun- tuottajat:

- Julkiset
- Yksityiset
- Kolmas sektori



SOTE- JA MAAKUNTAUUDISTUKSEN AIKATAULU

STM 08 / 05 / 2017

2017

- 7-11/2017
Uuden valinnan-
vapausslain valmistelu:
pykälät ja perustelut,
vaikutusarvio, käännökset

- 11-12/2017
Valinnanvapausslain luon-
nos lausuntokierroksella

2018

- 1-2/2018
Mahdolliset muutokset
valinnanvapausslain
luonnokseen, viimeistely
laintarkastuksen jälkeen

- 3/2018
Uusi valinnanvapauss-
lakiesitys eduskunnalle

- 5/2018
Sote- ja maakuntauudis-
tuksen ja valinnanvapauden
lait hyväksytään

- 6/2018
Lait vahvistetaan ja osa voimaan,
väliaikaishallinto aloittaa

- 10/2018
Maakuntavaalit

2019

- 1/2019 alkaen
Maakuntavaltuustot ja
maakunnat järjestäytyvät

- 1/2019
Maakuntavaltuustot ja
maakunnat järjestäytyvät

- 2-4/2019
Maakuntien päätökset
sote-järjestämisestä ja
valinnanvapauden
toteuttamisesta

- 8-9/2019
Maakuntastrategiat ja
vuoden 2020 talousarviot +
sopimussiirrot

2020

- 1/2020
Järjestämisvastuu
siirtyy maakunnille, uusi
lainsäädäntö voimassa

- 1/2020 alkaen
Valinnanvapaus laajenee
erillisen vaiheistuksen
mukaan

Keskeiset muutokset lasten ja nuorten palveluihin

Maakunta järjestää kaikki lasten ja nuorten sote-palvelut

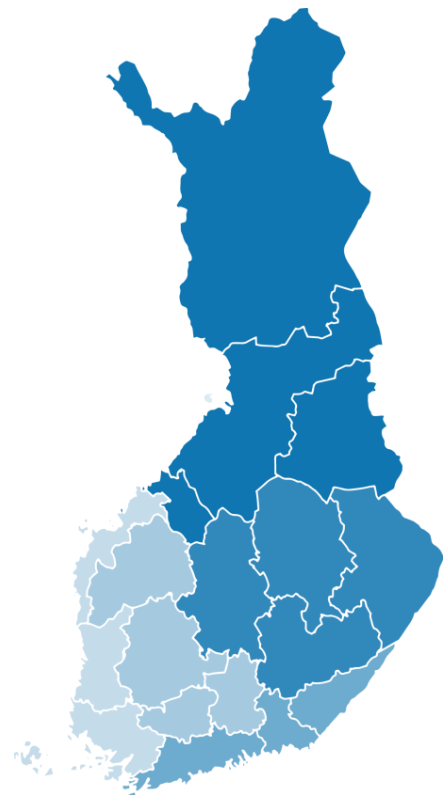
- perustason terveys- ja sosiaalipalvelut
 - mm. neuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, terapiapalvelut, perhetyö, kotipalvelu, perheneuvonta, sosiaalityö jne.
- erityistason palvelut: lastensuojelu, erikoissairaanhoido

Poikkeus

- kunnat järjestävät opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, paitsi jos maakunnan kaikki kunnat päättävät antaa ne maakunnan järjestettäväksi (lakiluonnos peruspalvelujen valtionosuuksista, maakuntalakiluonnos 6 §)

Maakunnalla laaja vastuu palveluiden järjestämisestä

- yhdenvertaisesta saatavuudesta; tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä;
- tuottamistavasta; tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta
- viranomaiselle kuuluvan toimivallan käytöstä
- palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta (maakuntalakiluonnos 7 §)



Keskeiset muutokset lasten ja nuorten palveluihin

Maakunnalla on myös vastuu

- asiakkaiden sote-palvelujen sovittamisesta kokonaisuuksiksi
- toiminnan yhteensovittamisesta kunnan, valtion ja maakunnan muiden palvelujen sekä järjestöjen palvelujen kanssa

Maakunnan järjestämisvastuu **ei tarkoita** palvelujen keskittämistä

- esim. koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään kouluissa ja oppilaitoksissa lähipalveluina

Muita muutoksia

- Järjestäjä ja tuottaja erotetaan toisistaan (maakunnan liikelaitos tuottaa kth ja oth)
- Ohjaus muuttuu maakunnissa ja kansallisesti
- Perus- ja erityistason yhteistyö parantuu: Erikoissairaanhoidopalvelut jalkautuvat peruspalvelujen tueksi

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto

- Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto osa opiskeluhuoltopalveluja
 - Järjestäminen siirtyy 157 kunnalta ja kuntayhtymältä 18 maakunnalle
 - Palveluja säätelevä terveydenhuoltolaki päivitetään
- Kouluterveydenhuolto (peruskoulun luokat 1-9)
 - laajat terveystarkastukset luokat 1, 5 ja 8: hyvät mahdollisuudet tukea koko perhettä, sisältää opettajan arvion (Tutkimuksesta tiiviisti 22, 2017, THL)
- Opiskeluterveydenhuolto (lukiot, ammatilliset oppilaitokset)
 - sisältää terveydenhoidon lisäksi myös sairaanhoidon
- **Ratkaistavia kysymyksiä**
 - Kouluterveydenhuollon vahvempi osallistuminen varhaiseen tukeen ja hoitoon sekä sairauksien hoitoon
 - Erityispalvelujen jalkautuminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tueksi
 - Maakunnallinen ohjaus ja kehittäminen; yhteys muihin opiskeluhuoltopalveluihin

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut

Jatkossa kunnat järjestävät psykologi- ja kuraattoripalvelut (n=311)

- Tarkoittaa yli sadassa kunnassa psykologien ja kuraattorien siirtoa sosiaali- ja terveystoimesta kuntien sivistystoimeen (yli puolet kunnista pieniä, alle 6 000 as.)
 - Perusopetus vuonna 2015 (TEA tiedonkeruu, OPH & THL)
 - sosiaali- tai terveystoimi vastasi psykologitoiminnasta 49 %:ssa ja kuraattoritoiminnasta 24 %:ssa kuntia; pienissä kunnissa useammin
 - Toisella asteella sosiaali- ja terveystoimi vastasi em, palveluista edellistä useammin

Ratkaistavia kysymyksiä

- Palvelujen ohjaus, johto ja kehittäminen ml osaaminen etenkin pienissä kunnissa
- Yhtenäiset toimintatavat ja toimiva kokonaisuus
- Psykologin ja kuraattorin roolin selkeyttäminen hoitoketjussa mm. mielenterveyspulmien osalta

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki säätelee opiskeluhoitoa esiopetuksesta toiselle asteelle



Lain tarkoituksena mm

- turvata opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus
- vahvistaa oh:n toiminnallisen kokonaisuuden toteuttamista ja johtamista

Ratkaistavia kysymyksiä:

- Miten varmistetaan oh-palvelujen yhdenvertainen saatavuus maan eri osissa?
- Miten varmistetaan opiskeluhoitopalvelujen toteuttaminen kokonaisuutena?
- Miten varmistetaan opiskelijoiden ja huoltajien osallistuminen oh:n toteuttamiseen suunnitelmallisena yhteistyönä (2 §)

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Ratkaistava kysymys: opiskeluhuoltopalvelujen ohjaus ja johtaminen eri tasoilla

- Kansallinen ohjaus ja kehittäminen on THL:n ja OPH:n yhteinen tehtävä (24 §)
- Voidaanko palvelujen yhdenvertaisuus ja toiminnalliset kokonaisuudet taata kuntatasolla (311 kuntaa) vai tarvitaanko lisäksi rakenne tai mekanismi maakunnan tasolle?

Perhekeskukset ja opiskeluhuolto

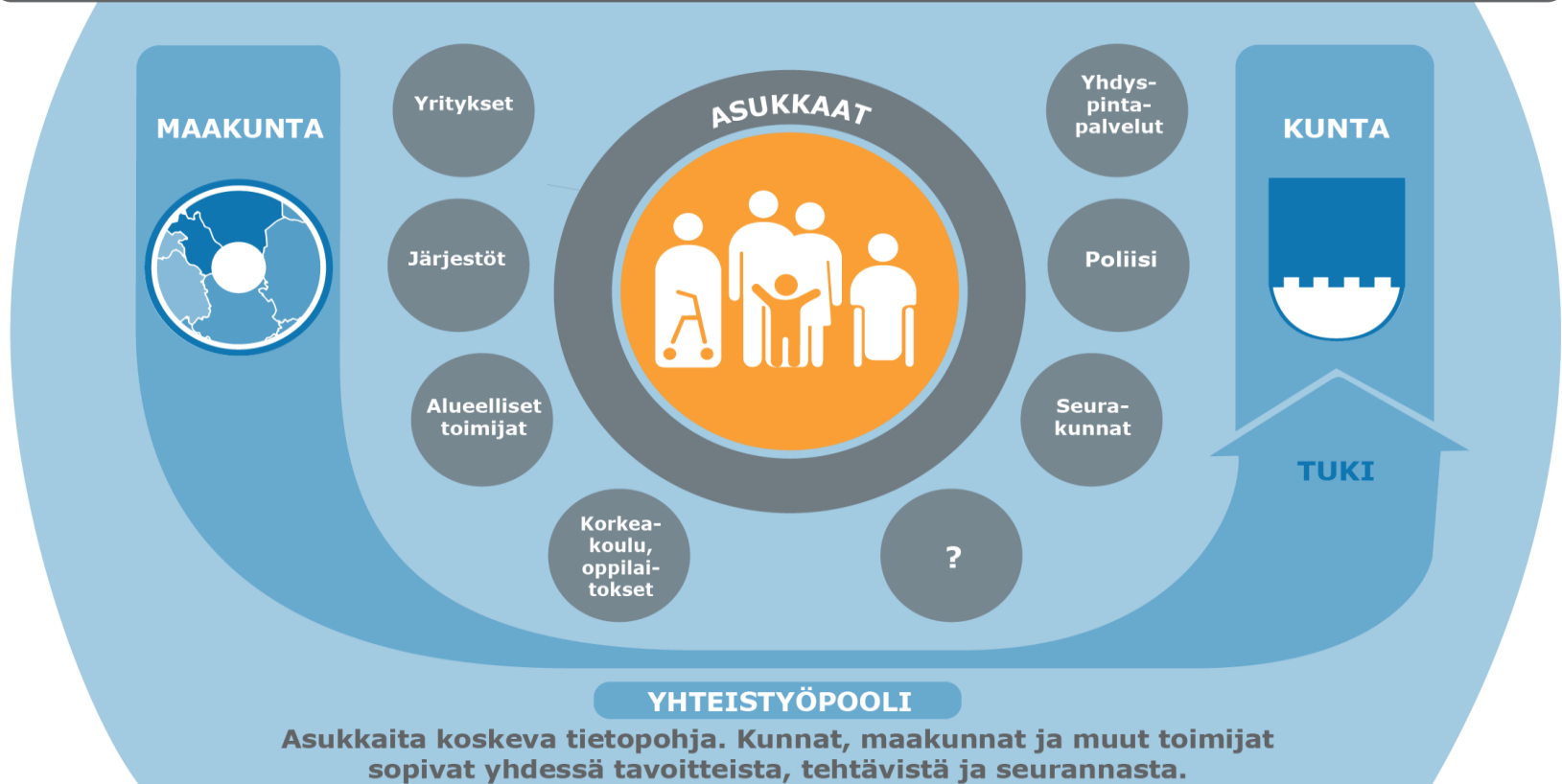
- Lapessa kehitettävät perhekeskukset palvelevat myös kouluikäisiä ja heidän vanhempiaan (mm. perheneuvonta, vanhemmuuden tuki)

Opiskeluterveydenhuolto korkea-asteella

- Linjaus
 - Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS tuottaisi myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon
 - YTHS valtakunnallinen tuottaja, ei järjestäjä (järjestäjä vielä avoin)
- Lakia valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriössä
- Lain sisältö
 - opiskeluterveydenhuollon järjestäminen ja tuottaminen
 - opiskelijoiden terveydenhoito- ja asiakasmaksut
 - tuottajakorvaukset; toiminnan seuranta
- Aikataulu
 - eduskuntaan lausuntokierroksen jälkeen keväällä 2018

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN ON YHTEINEN TEHTÄVÄ

STM 31 / 08 / 2017



KUNNAT EDISTÄVÄT HYVINVOINTIA JA TERVEYTTÄ

STM 31 / 08 / 2017





Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma uudistaa lasten, nuorten ja perheiden palveluita



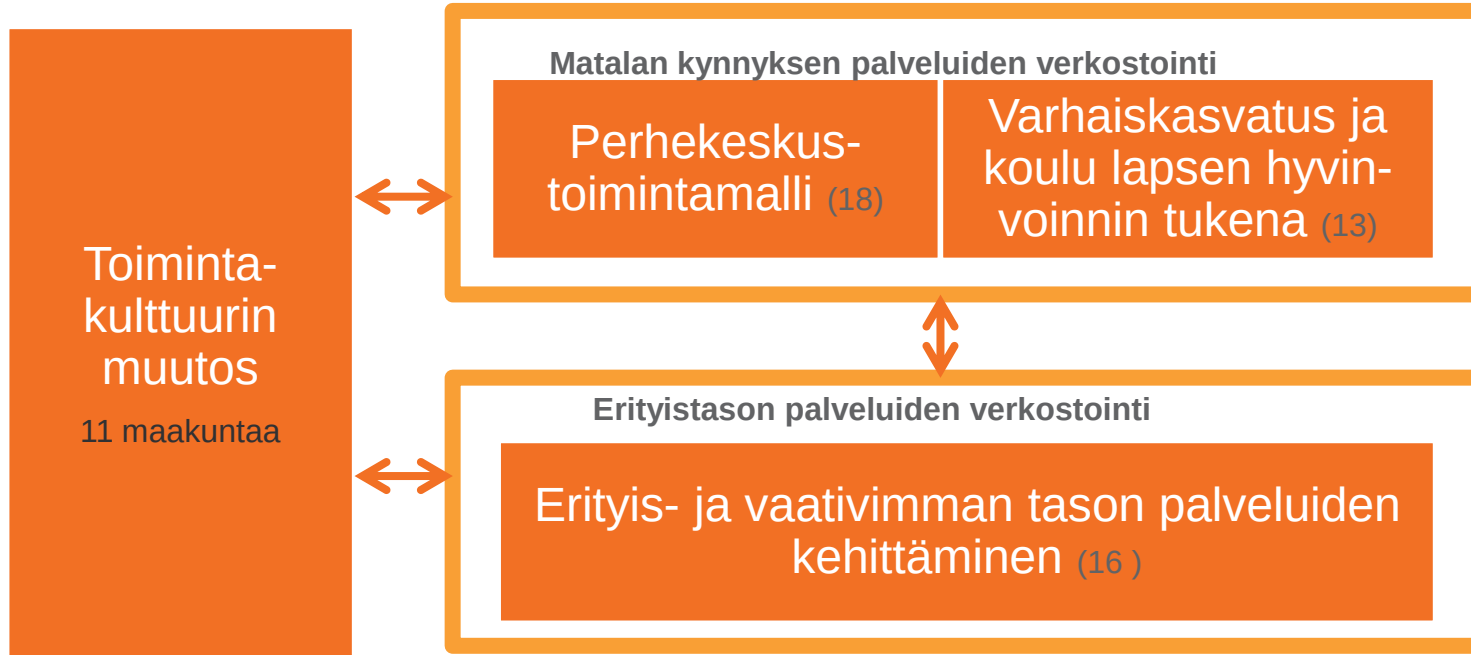
Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma Lape 2016-2018

- Lape uudistaa lasten, nuorten ja perheiden palveluja ja toimintakulttuuria lapsi- ja perhelähtöisiksi hallinnonalojen yhteistyönä koko Suomessa

SiSote

- OKM ja STM johtavat ohjelmaa yhteistyössä (OPH ja THL mukana)
- Uudistukset toimeenpannaan tulevien maakuntien ja uusien kuntien toimintaympäristöön
- Lasten, nuorten ja perheiden tarpeet ja osallisuus keskiössä

Maakunnalliset kehittämiskokonaisuudet



Mitä Lapessa tehdään?

- **Perhekeskustoimintamalli**
 - Verkostoimme lapsiperheiden sosiaali- ja terveystalvelut, kunnan palveluita sekä järjestöjen ja seurakuntien palveluita toiminnalliseksi kokonaisuudeksi
 - Vahvistamme voimavaroja ja lisäämme oikea-aikaista varhaista tukea ja hoitoa
- **Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena**
 - Lisäämme yhteisöllisyyttä ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa
 - Järjestämme oikea-aikaiset opiskeluhuollon palvelut yhtenä kokonaisuutena
- **Erityis- ja vaativimman tason palvelut**
 - Otamme erityistason palveluissa käyttöön integroituja malleja (jalkautuminen)
 - Vaativinta erityisosaamista edellyttävät palvelut **osaamis- ja tukikeskuksiin (5)**
- **Toimintakulttuurin muutos**
 - Teemme kunnista ja tulevista maakunnista lapsiystävällisiä
 - Hyödynnämme tietoa ja perustamme työmme lapsen ihmisoikeuksiin

Miltä tulevaisuus näyttää?

Sote ja Lape tarjoavat hyviä mahdollisuuksia parantaa lasten, nuorten ja perheiden palveluja ja asemaa

- mm. yhdenvertaiset, yhtenevät ja integroidut lapsi-, nuori- ja perhelähtöiset palvelut
- lapsi- ja nuoriystävällinen kunta ja maakunta

Avoimia ja ratkaistavia kysymyksiä

- Lopullinen lainsäädäntö
- Maakunnan päättävät elimet ja strategiset asiakirjat (sote-maakunta -valmistelu)
- Painopisteen siirto ehkäiseviin ja edistäviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon
- Yhdyspinnat maakunnan sote-palvelujen ja kuntien palvelujen välillä (Selvityshenkilöt)
- Aukkaiden mahdollisuudet vaikuttaa uudistuksiin

Miltä tulevaisuus näyttää?

Avoimia tai ratkaistavia kysymyksiä

- Digitaalisten palvelujen kehittäminen ja hyödyntäminen
- LNP palvelujen ohjaus, johtaminen ja kehittäminen maakunnassa ml osaaminen
 - Maakunnan mahdollisuudet ohjata LNP-palveluja kokonaisuuksina yhteistyössä alueen kuntien kanssa (rakenteet)

Onnistumista arvioidaan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta

Lisätietoja

- Sote- ja maakuntauudistus, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
 - alueuudistus.fi
- Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma Lape
 - [stm.fi/hankkeet/lapsi- ja perhepalvelut](http://stm.fi/hankkeet/lapsi-ja-perhepalvelut)
 - minedu.fi/lape
 - www.thl.fi